

Z.T.PAZILBEKOVA,, B.D.REIPNAZAROV

FITOPREPARETLAR TEKNOLOGIYASI

Z.T.PAZILBEKOVA,, B.D. REIPNAZAROV

FITOPREPARATLAR TEKNOLOGIYASI

TOSHKENT - 2022

«FAN ZIYOSI» NASHRIYOTI

UO'K 44.9
KBK 114.17.201
M-21

Z.T.Pazlibekova, B.D. Reipnazarov "FITOPREPARATLAR
TEKNOLOGIYASI" – T.: «Fan ziyozi» nashriyoti., 2022. 120 b.

5411100 – Dárlılik ósimliklerdi jetistiriw hám qayta islew texnologiyası tálim baǵdan boynisha oqıp atırǵan bakanlavlar ushın oqıw qollanba spatında usunis etiledi.

Oqıw qollanba dárlılik ósimliklerden alinatuǵın suwlı, spiritli ajratpalar, galen, novogalen preparatları, biologik aktiv qosumshalar, gomeopatik hám aromaterapiya zatharn tayarlaw usilları keltirilgen.

Oqıw qollanba studentterge zamanagóy medicinada natijyeli qollanulp kiyatırǵan fitopreparatlar quramı hám tayaraw texnologiyaların, dárlılik ósimliklerdiń diyregi, olardan biologik aktiv zatlardı ajuratıw hám tazalaw usilların, analiz bóleklerinin ulıwmatlıq usillarıń jedel iyelewege tiykar bolıp xizmet qıldı.

Pikir bildirishiler:

I.Sh. Sharipova-Tashkent farmacevtika instituti "Dárlı turleri texnologiyasi" kafedrası docenti, farm.p.d.(DSn).

A.K.Saitova -Qaraqalpaq mameleletlik universiteti "Dárlılik ósimlikler agroekologiyası hám introdukciyasi" kafedrası docenti, b.i.k.

QMU Keňesi qararma muwaviq baspadan shıgarıwga ususis etilgen (2022-jil 23-sentyabr № 1/7.4 sanlı bayanlaması menen taslyqylanǵan)

Usı Qararda dárlılik ósimliklerdi jetistiriw hám qayta islewdi jánedede rawajlandırıw, salanıń eksport salahiyatın asırıw, jándede usı salanıń tálim, pán hám islep shıgarıw processlerin birelestiriw zarurligi belgilep qoyılǵan, 2020 jıl 1 maydan baslap dárlılik ósimliklerdi jetistiriw, saqlaw, bireleşmeli yamaşa shuqır qayta islew ushın klasterler jarattıw, sonıń menen birge, dárlılik ósimliklerdi jetistiriw boynisha regionlardı iykemlestiriw işleri belgilep berilgen.

Mamlekетimiz prezidenti SH.M.Mirziyoyev tárepinen ususis etilgen klaster sisteması óziniń házirgi globallassıw dáwrıde hám bazar

KIRISTW

Jergilikli floraǵa tiyisi 4300 den artıq ósimliklerdiń 750 túri dárlılik esaplanıp, olardan 112 túri iilmiy medicinada paydalanyw ushın dizinge alıngan, solardan 70 túri farmacevtika sanaatında qollanıp kelinbekte. 2019 jilda 48-mln AQSH dollar kólemdegi qayta islenge dárlılik ósimliklerden alıngan ónimler eksport qılınǵan.

Jáhan densawlıqtı saqlaw shólkemi dástırıy medicinaniń tiykarǵı quramı tómendegishe aniqlaydi: ósimlik dárlı dármalari hám basqa medicina buyumlari menen dawalaw; akupunktur hám manual terapiya Densawlıq saqlaw sistemnasındaǵı xalıq medicinası álle qashan dñuniyan in bir qatar mamlékelerinde, ásirese Aziya mamlékelerinde tikarǵı rol oynaydi.

Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2020 jıl 10 apreldegi "Jabayı halda ósiwshi dárlılik ósimliklerdi qorǵaw, mädeniy halda jetistiriw, qayta islew hám bar resullardan sapah paydalanyw is-ilajları tuwrisinda"ǵı PQ-4670-sanlı qararda dárlılik ósimliklerdi tereń qayta islew hám qosumsha sapa shınjırın anıqlaw mäslesine ayrıqsha itibar qaratılǵan. Házırkı kunde dárlılik ósimlik tiykarında islep shıgarılatuǵın fitopreparatlardıń quramın tańlaw tiykarları, tayarlawdagı ózine tiyisi faktörlardı esapse ahwıdú ýtreniw áhmiyetli mäsle. Olar sıpatın jáhan talaplarına tiyisi ekenliği tiykarlawda studentterin alǵan bilimleri shupqasız kómek beredi.

18.Nazarova Z.A., Maxmudjanova K.S., Tureyeva

G.M.,Fayzullayeva N.S. - Texnologiya spetsialníx lekarstvenníx form.Tashkent.-«Taffakkur qanotil.-2014.-33s..

19.Pravila proizvodstva i kontrolya kachestva lekarstvenníx sredstv.

Izdaniye ofitsialnoye. 2009 «Standartinform» Moskva.131 S.

20.Promishlennaya texnologiya lekarstv / Pod red. prof.

V.I.Chueshov Tom 1-2 Xarkov. 2002.

21.Po'latova T.P, Xolmatov X.X. Farmakognoziya amaliyoti -

Toshkent: Abu Ali Ibn Sino nomidagi tibbyot nashriyoti, 2002.-360 bet.

22.Sovremennaya ensiklopediya lekarstvenníx rasteniy. Sost.

V.Preobrajeniy - Donetsk, 2001.

23.Texnologiya lekarstvenníx form / Pod.red.prof. L.A.Ivanovoy M.;

1991

24.Tixonov A.I., Yarnix T.G. Texnologiya lekarstv .-Xarkov,- 2002,-

704 s..

25.Xolmatov X.X, Axmedov U.A Farmakognoziya - 1 qism.-

Toshkent: Fan, 2007.-408 bet.

26.Xolmatov X.X, Axmedov U.A Farmakognoziya - 2 qism.-

Toshkent: Fan, 2007.-400 bet.

27.Yakovleva G. P, Belikovoy K.F. Lekarstvennie rastitelnoe siryo.

Darslik. M., "Vishshaya shkola" , - 2004 y.

28.Zaxarov, I.N. Libizov, X.A. Aslanov "Lekarstvennie veshestva iz rasteniy i sposobi ix proizvodstva", izd. FAN UzSSR, Tashkent, 1980

Internet saytlari:
1.<http://ziyonet.uz/> – Ta'lím portalı.
2.<http://www.agro.uz/> – O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligi.

3.www.agrar.uz – Toshkent davlat agrar universiteti rasmiy sayti

4.<https://fayllar.org/fitopreparatlar-va-aerozollar.html>

5.<https://bepul.ru/galen-preparatlari/ensiklopediya/133952/>

6.[http://library.pharmi.uz/Library/books/majmua_obsniy/biotex/fitopreparat.](http://library.pharmi.uz/Library/books/majmua_obsniy/biotex/fitopreparat)

MAZMUNI

KIRISIW 3-7

Fitopreparatlar islep shigardidn rawajlanw tariyxı hám tiykarǵı basqishlan.....8-11

* Fitopreparatlar texnologiyası páni, úyreniw obyekti hám usulları, fitopreparatlardıň karakteristikası hám klassifikasiyasi.....12-16

Dárilik jýymalar, shaylar, briketler quramı hám texnologiyası.....17-24

Dárilik ósimlikler tiykarnda alnatugın suwlu ajratpalar (denleme, qaynatpa,vannalar) texnologiyası.....25-39

Spirtli ajratpalar nomenkaturası hám aliw usilları.....40- 46

Suyiq ekstraktlar aliw texnologiyası.....46-51

Qoyiw ekstraktlar aliw texnologiyası.....51-54

Quiǵaq ekstraktlar aliw texnologiyası

Maylı ekstraktlar , fitomaylor

Ekstrakt konsentrattar.....58-62

Efir mayları saqlagán fitopreparatlar xosh iyisi suwlar.....62-66

Ósimlik kamedelerin aliw texnologiyası

Dárilik ósimlikler tiykarında alnatugın qiyomlar hám biogen stimulyatorlar texnologiyası.....75-80

Gomeopatik dárilik zatlar, texnologiyasınıň ózine tiyisi tarepleri..... 81-89

Tazalanǵan jyndi 90-95

Tazalanǵan jyndi 95-100

Individual halında ajratup alıǵan fitopreparatlar,

alwdin ózine tan texnologiyası

101-102

Dárilik ósimlikler tiykarında alnatugın kompleks fitopreparatlar

102-104

Qosunshalar

105-106

Glossariyler

107-116

Paydalaniǵan ádebiyatlар

117-118

FITOPREPARATLAR

TEKNOLOGIYASI

O'zbekiston Matbutot va axborot agentligining «Fan ziyosi» nashriyotiga
2021 yil 14 fevralda berilgan 308197041-sonli litsenziyasi
Nashriyot manzili: Toshkent shahri, A.Navoiy ko'chasi, 30 uy.

«Munis design group» MChJ baspaxanasinda basip shiǵarildi.
Basiwga ruxsat etildi 11. 10. 2022. Buyirtpa № 47
Qaǵazz formatı 60x84¹¹⁶. Times garniturası.
Shartli b. t. - 19, 25. Jámi 200 musxada.
«Munis design group» MChJ baspaxanasında basip shiǵarildi.
100000 Toshkent sh., Buz-2 mavze, 17-A uy.